

КЪМ ЛЕГЕНДАРНОТО НАСЛЕДСТВО НА МЮСЮЛМАНИТЕ В СЕВЕРОИЗТОЧНА БЪЛГАРИЯ. (ТЕРЕННИ МАТЕРИАЛИ ОТ С. СТРУЙНО, ШУМЕНСКО)

Венета Янкова

ON THE LEGENDARY HERITAGE OF THE MUSLIMS IN NORTHEASTERN BULGARIA (FIELD MATERIALS FROM THE VILLAGE OF STRUYNÓ, SHUMEN DISTRICT)

Veneta Yankova¹, Eötvös Loránd University (ELTE), Budapest, Hungary

<https://doi.org/10.46687/PEOU9023>

Културното и религиозното наследство на мюсюлманите е важен дял от полигенетичния фонд на балканските култури. До днес много селища по българските земи пазят следи от т. нар. неортодоксален/ хетеродоксен ислям, но те чезнат и се трансформират, инкорпорирани в местния културен контекст. Но, ако материалните свидетелства са силно податливи на разрухата на времето и на човешката намеса, то словесните реликти (топонимия, легенди, легендарни предания и др.) са все още жизнени. И до днес разказите за местни чудотворци, оставили дири по селските землища, предизвикват чувства на религиозна почит, възхищение, изумление, а понякога и – страх както у разказвачите, така и у техните слушатели. Те ясно свидетелстват за осмислянето им като неотменен отломък от местната памет.

Такива са следите на легендарна личност, чудотворец, наричан Баллъ баба², с когото се свързва тюрбето³ край с. Струйно в Шуменско. На различни аспекти от неговото словесно наследство са посветени няколко научни публикации⁴ и почти готов документален филм. Но, самите материали от теренните проучвания, съхранявани в личния архив на авторката, остават все още непубликувани по-цялостно и недостъпни на по-широката публика. И, тъй като в предхождащо изложение беше изразено предположение, че до неотдавна е съществувал много по-богат цикъл от устни разкази за Баллъ баба, чийто продуциращ център е неговото сакрално място, подобаващо

¹ Veneta Yankova is an Associate Professor of Folklore (Shumen University) and a Doctor of Sciences (Bulgarian Academy of Sciences). From 2018 up to now she is lecturer of Bulgarian Language and Culture at Eötvös Loránd University (ELTE), Budapest, Hungary. Her research interests are in historical memory, Bulgarian cultural heritage abroad, Turkish studies, Tatars – history and culture, ethno-cultural interactions, Balkan cultures, traditions of ethnic communities, masks and carnival, visual anthropology. Dr. Yankova's latest books are: "Historical Memory and Images of the Past. (Examples from Bulgaria, Hungary, Poland and Lithuania)" (2019); "Translators of Cultures. (Hungarian evidence about Northeastern Bulgaria 20 c.)" (2020). Email: veneta_yan@yahoo.com

² Бабá (babá) – странстващ проповедник, ислямски мисионер. „Баллъ баба“, буквално означава „Меден баба/баща“.

³ Тюрбе (türbe) – гробница на свят човек.

⁴ Yankova 2009; Yankova 2020; Yankova 2022.

внимание изисква публикуването и популяризирането на съхраненото – още повече, че то е застрашено от изгубване поради обвързаността си с човешката временност.

Необходимо е да уточня, че поместеното по-нататък е резултат от теренно изследване, проведено през летата на 2007 и 2008 г. Това са отделни бележки и по-цялостни наративи (фабулати, меморати), изложени според най-общата схема на легендарното животоописание: поява на светия човек/избор на свое място, чудеса, смърт, посмъртно битие, оставени свети следи. При писменото им възпроизвеждане устните разкази са нормализирани, следва се естествената реч на говорещия и частично са отразени някои диалектни особености. В някои случаи са поместени и варианти, както и бележки по спецификата на самото теренно изследване.

Публикуваното тук има за цел да съхрани чрез възможностите на писмеността богатия, но твърде крехък свят на устното слово. То е предизвикано и от надеждата за възможно вдъхновение или провокация за продължаващи дирения и размисли по темата. И тук, за пореден път бих искала да изразя своята дълбока благодарност към моите събеседници – мнозина от които днес обитават „другия свят“ – за споделеното. И най-вече към Ахмед Хасан Чакър, сладководумен разказвач на местната устна история, комуто дължа много от записаното.

ТЕРЕННИ МАТЕРИАЛИ ОТ С. СТРУЙНО, ШУМЕНСКО

Заселване в с. Струйно

„Той обикалял селата и искал да му се даде едно парче земя. Обиколил почти всичките села тука в района, от Новосел като се хване, през Добри Войников. Обиколил всичките села – Звегор, Единаковци, Длъжко. Но никое село не му дало никаква земя. Накрая стига до нашето село – село Дерее... След петъчната молитва – тя джамията е била някъде тука, пред тюрбето⁵ - казва на хората: „Защо не ми дадете едно парче земя тука в това село?“ Имало един голям камък. Вика: „Тоз голям камък аз ще го хвърля и там, където падне тоз камък, ще ми дадете едно парче земя, колкото пояса ми обгърне.“ Хората казали: „Абе как ще хвърлиш толкоз голям камък? Как мислиш стават тия работи?“ „Аз ще го хвърля, не са притеснявай за тая работа!“ И хваща камъка с три пръста, с три пръста хваща камъка и го хвърля отсреща. То са вижда, има железни стълбове. Значи, от тука до мястото там, това са около 500 – 600 метра. Камъка бил голям, голям камък. С три пръста кат го хваща и го хвърля! И вече от едина край на камъка вързал пояса и почнал да го развива. Обаче пояса бил от много тънка материя и нямало свършване. Двайсе декара място се е заградило с пояса на Баллъ баба!“ (С. М.)

Вариант: „...Тръгнал той най-напред от Новосел. Той отишъл там в петъчен ден. Нали имаме петъчна молитва, те направили молитвата там.

5 Местните хора го произнасят „тюльбе“.

Искал с пояса си колкото място заема, място (да му дадат земя, за да се засели – б. м.). Те не му дали. Сетне на тях казал: „Новоселин – балтълъшъ!” Бравари станали.⁶ Минава на Средня, Ортакьой. И те също не му дали. Той казал: „Ортакьойун – кюлялсън⁷!” Минава насам, Черенча... Те (селата – б. м.) наредени. И на тях казал: „Сизде бурасънън балтълъшъ!” И те бравари станали. Кой знай, те го намразили – видяли го, скъсан се вижда. Оттам минава Йени маале, Мурадлар...на тях казал... (Там не мога да си спомня...). Минава Буранлар, Единаковци, тука. Оттам искал, те пак не го дали. Той казал: „Буранлар – ичинде дурмасънлар!” Вътре да не седи никой, да няма ора тука. И там ора няма. Оттам минава Звегор тука. Те пък много сербез хора тука има. Оттам искал, те нещо го намразили. „Кьоселерин, казал, яранларън!” Мир да няма, сербез хора. Оттам минава в Куфалар тука, Развигорово. И там искал, и те не го дали. На тях казал: „Куфаларън – караларъ!” Много черни хора да има. Минава оттам на Развигорово, тука на Длъжко. И оттам искал, те не го дали и на тях, на тях казал: „На длъжковците – келюви⁸!” Там много келюви има. Идва в наш'то село, тука му дали и той казал: „Дерекьойунюн – кефелерин!, „От Дерекьой – хубави хора!” (М. А.)

„Той хвърля пръчката си. Той е бил такъв, светец – евлия⁹ го наричаме. Той е виждал пътя на пръчката си. Пръчката му пада в наш'то село. По дирята на пръчката идва в наш'то село.“ (С. М.)

Име

„На погребания до днешния ден името му никой не знае! Един и същи човек с Баллъ баба.“

Баллъ баба имал вуйчо в Звегор.

„Минавал е керван с каруци с бурета... Буретата... – сега не знам сега, то се говори, че имало катран, и риба, но съм чувал повечето, че имало катран. Значи минавал керван край него с бурета, пълни с катран. Той ги попитал: „Абе къде го карате тоз мед?” Хората се засмели, зели да се смеят. „Абе какъв мед, каза, туй катран!” „Не, казал, туй е мед!” И повече не му обърнали внимание. Те са засмели и си продължили по пътя. След като са стигнали в даденото място, дето вече трябвало да разтоварят катрана, след като отварят буретата, буретата били пълни с мед догоре.“ (С. М.)

Чудотворства

„Той, дето е в тюльбето, бил говедар тука... Там живеел един богаташ, той го намразил. Той отгървал телетата и казал: „Телетата ви да не сучат!” Нея

6 Разказвачът сам превежда изразите от турски език.

7 Възможно е съотнасяне с „küll“ – пепел, пепеляв.

8 Келяв – плешив.

9 Евлия - „свят човек, приближен на Бога“.

вечер телетата не са сучели. Сутринта се събират – те още не го знаят какъв човек е! Наш'те телета не сучат! „Един ден гладни да стоят – нищо им няма! Довечера ще сучат!” Прибира той кравите, докарва телетата – почнали да сучат. И те вече не могли да са такъв с него, разбрали какъв е човек, не са занимавали с него. Той е набожен човек!“ (А. Ч.)

„Ей там, до трансформатора някъде, там е седял Балъ баба. И минавали с волове там няколко каруци покрай него. Обаче така се подиграли се с него, подиграли се с него и той им казал: „Воловете ви да станат шарени!” Значи докато стигнат там горе на баира, вече всички волове стават шарени.“ (С. М.)

Вариант: Минавали кервани покрай огнената мелница... Там стоял белобрад старец. Той казал: „Воловете ви да станат шарени!“

„Отива в Байково, хората излезли и нямали вода – сушава година. Той забива бастуна си, забива бастуна си на сухата земя – изплува вода. „Ей ви вода!” Таз вода хранил тука Панайот Волов, Белокопитово, Върбак. Идвали са с качета за вода. Туй няма изсъхване! Ний го знаем „Текке пънар“ цялото село. Тука водата не свършва!... Както си'й напраил това, тоз гроб, градушка в Струино не е паднала! Има нещо, една сила предпазва селото!“ (М. И.)

„Кат събират сламата, само жито остава. Вече вятър чакат, да има вятър, да вее с вятъра. Той (Балъ баба – б. м.) пък минал оттам. „Колайгеле! – вика – Да съберете това жито по-бързичко, отивам да правя градушка и много силен дъжд и градушка ще завали.” „Хайде, хайде... – каза бабата – Градушка ще направи!” И той заминал, нищо не казал... Их! След това един дъжд, една градушка, ама – житото замина! Бабата не вярвала, ама тогаз повярвала, я!“ (З. Р.)

Покровител на пехливани

„Идвали хората тука за вода. От тюльбето излязъл един дядо¹⁰ брадясан така и идва тука за вода. Пък гуведара ей тука по поляната смъква крави и чака...от коритата да пълнят вода, да пият хайваните вода... Дошъл дядото, оня гуведара казал: „Дядо, ше извадя много вода, ще се размъти герана!” – защото аптез¹¹ се взема с чиста вода. „Сложи на коритото ибриците, да ги напълня с чиста вода.” Взел, пълнил тия ибрици; мислил – някой дядо от дейерменя (мелницата – б. м.). Казал: „Дигай коритото!” – оня дядо вика на гуведара. „Абе, дядо, как са дига корито!” „Бе, фащай!” – казал. Фанал, ама...” Айде, дигай, дигай!” „Доде ми да го фана, ама не мога да го вдигна.” Той фанал. „А, я-я, фащай, казал, тъй по-яката, вика – лабаво държиш.” Коритото мръдна. „Бе, джанъм, фащай адам гиби, като човек фащай!” Той дигнал. „Айде, казал, толкоз ти стига.” Той кат почва да са бори, гулям бурец станал.“ (М. А.)

¹⁰ Според друг събеседник старецът е белокок, белобрад, с бели дрехи и носи ибрик.

¹¹ Аптез (абдест) – ритуално измиване при мюсюлманите.

Трима братя

...Те са трима братя – едина остава в Звегор, другия идва тука, едина отива на Шумен.¹² И тоз тука остава – тюльбето строил, правил, и гроба си копал там.¹³ Едина – Хюсеин, другия – Асан, едина – Ахмед. Ама сега туй нещо не мога ти каза – Ахмед ли останал тука, най-големия ли, най-малкия ли¹⁴...

След като се разделят, отиват на един триъгълен път.¹⁵ Кат отиват...”Когат‘ са сънувами, казал, от таз чушма – имало една чушма – че тече кръв, ше знайти, едина-едина не е дубре.”

Тез двамата братя утиват и виждат – чушмата кръв тече. „Едина брат в Струйно, другия на някъде замина. Айде да фанем тука сега!” Отиват край морето. Там, ко да видят! – една къщичка, той с рибите живял – легнал, брадясан, не може да става. И вече: „Ко да прайм?” Йълдъз бей събира звездите: „Не видяхте ли ножа¹⁶ му?” „Не сме видяли.” Дерия бей събира рибите... (Нали малко кат приказка идва то. Аз туй чувам от баща си.) Рибите казват: „Не сме видяли. Има, каза, една стара риба долу, питайте нея.” Изкарват рибата: „Абе, каза, виждам на един камък нещо свети, забит нож има.” Айде, влизат във водата, изкарват ножа, закачат (на стената до болния – б. м.) Оня са закашлял. „Ей, каза, много спях!” Свестява са, става и са възстановява. И пак са разделят.¹⁷

Другите – Дерия бей, Анчер бей и Йълдъз бей – тез трима братя не са от тез, от Баллъ баба...¹⁸

12 Първоначално устният текст започва като разказ за трима братя, които търсят място, за да се установят: „Тез трима братя обикалят селата – Звегор, Развигорово, в Струйно се спират. Единия е Баллъ баба. Той хвърля камъка. „Бу кору беним олсун! И таз горичка, казал, да бъде мойта!” Там наш’те българи колят курбан. Дядо Въско/Иван казал: „Тук, в тоз харман има пет тенекии злато.”

После преминава в разказ за трима братя – строители: „Те са трима братя: Ахмед, Хюсеин (най-малкия) и Хасан. Единия от тях прави Томбул джамия...”

13 При друго интервю Ахмед подчертава, че тюрбето е построено от трима братя, един от които е Баллъ баба. А в строежа на Томбул джамия участват двама от тях, като при друго интервю той уточни, че строителят в Шумен е Ахмед. На въпроса ми кой точно е Баллъ баба той отговори, че не знае, но подчерта, че е единият от тримата братя.

14 За братята строители: „Най-малкия отива да прави Томбул джамия. Сила трябва! И той възстановява тая джамия и той качва са горе и айде! – да го няма! Тогава изчезват!” (Разказвачът пояснява, че тримата братя са строители както на тюрбето край с. Струйно, така и на Томбул джамия.)

15 В разказа от момента на пророчеството с чешмата, от която изтича кръв, братята са назовани с други имена: „Анчер бей, Йълдъз бей и Дерия бей”. Непряко става ясно, че болният/мъртвият е Анчер бей.

16 При друго интервю ножът е заменен със сабя.

17 Друг финал: „Като закачат сабята на стената, той се оправя. „Благодаря, казал, всякой да си хване пътя и да работи пак.” И там се разделят пак.“

18 Целият разказ е доста фрагментиран и пресъздаден с ясното разбиране на самия разказвач, че неговите източници са различни и че историята на братята бейове прилича на приказка. „Те са май на друга посока!”, „Туй е в друга форма.” „То като приказка... От баща си го знам.”

От тез тримата братя отива в Шумен едина, другия изчезва. Брат му Ахмед строил в Шумен. Правил Томбул джамия. Как са дигнали тия камъни самички! Какво са праили! Строил едина, там фръкнал и те не го знаят. С една тесла фръкнал, заминал, никой не видял къде заминал.¹⁹ (А. Ч.)

Смърт. Сакрално безглавие

„Трима човека, трима мъже – там дали са братя, дали не? – връщали са от война. Едина бил без глава, под мишниците двамата го носят... Там жените го виждат – нали викат, селото там било! Казаха ония жени: „Виж, без глава човек, ама върви!“ И той – туп! Пада там и там става тюльбе, сега където е.“ (М. А.)

Посочил сам мястото на тюрбето... Ковчегът с тялото падал няколко пъти тук, на това място, където е тюрбето.

Изчезнал. „В гроба няма никой“.

Живот след смъртта. Посмъртни чудеса

След смъртта си се показвал на някои хора около кайнака до тюрбето. Преди 10 години внука на Ахмед вижда до кайнака човек с бяла брада, който лети. „Това са неговите места, на тюльбето местата са водят!“

По време на мевлид вратата на тюрбето сама се отваря и се затваря.

Евлия са невидими. Откриват влажни следи по пода. В тюрбето има ибрици с вода, пълнят ги, а на сутринта ги намират празни. „Евлия прави аптез...“

Ахмед разказва собствена история: когато бил младеж, веднъж отивал към село Черенча. Под крушата до тюрбето седял мъж с черна брада и облечен особено, с „цяла дреха, като чувал“, а с него петел, който пее.

„Сега ще разправам една случка от Сливен, от Сливенско. Значи, там имало едно семейство, също са така поддържали тюльбе. Имало някакво тюльбе, не знам сега къде точно е било, в някакво село е било, Сливенско. Дъщеря им била студентка. ...И тъкмо са прибирала вкъщи и вижда на улицата някакъв старец такъв, изпокъсан... Кат го видяла го съжалила и го прибрала вкъщи. Каза на родителите си: „Ами, майко, аз го видях тоз старец там, изпокъсан, викам да го прибера, да го нахраним.“ „Добре си направила.“ – каза майката. И го прибрали вкъщи. Той поискал да се измие. Вече като се е събул да се измие видели, че под краката му било написано на старотурски отгоре до долу. На сутринта тъкмо жената там приготвяла закуската, по едно време забелязала от прозореца, че на външната врата вече излиза дядото. И веднага изтичала след него. Изтичала на улицата – няма никой! Насам, натам... Изчезнал е. И тръгват

19 Разказано от Ахмед Хасан Чакър от с. Струйно, Шуменско. Юли-август 2007 г.

да го търсят... В някакво Разградско село беше... И в туй село попитали: „Така, така, така.“ Казаха: „Такъв човек, такъв род въобще няма. Навремето, преди много години имало такъв род, но са изчезнали всичките, сега вече няма. Но, за този човек, който търсите, мислим, че има тюльбе в село Струино.“ (С. М.)

Местата на Баллъ баба

Тюрбето: Сегашното тюрбе е същото от 1888 г. Там, където е тюрбето, имало джамия. До тюрбето имало кладенец. Кайнаци (извори) имало зад тюрбето и долу, в ниското към шосето, на 100 – 200 м от тюрбето.

В тюрбето имало обувки 30-40 сантиметра – „гьонени“ (при първите интервюта), „пиринчени“²⁰ (при следващите разговори) - с дупка, „протрити от ходене“. Това били обувките на Баллъ баба. „Едър човек бил!“ Отвън имало два надгробни камъка.

Преди селото било разположено близо до тюрбето, на 30-40 метра от него. По-късно се преместват в местността Юртлука. Разказват, че там убиват някакъв човек и затова селото се премества на сегашното му място.

Камъкът на Баллъ баба: огромен камък, на него има следи от трите пръста на Баллъ баба. Във вдлъбнатините върху камъка се събира дъждовна вода, която пият за здраве, „тя помага!“. Когато берат билки, плодове, хората ги слагат върху вдлъбнатините по камъка на Баллъ баба.

„Пашата казал: „Ако с една ръка хвърлиш камъка през реката, през дола, дете е паднал камъка, ще ти го подаря. И тази гора ще бъде свещена!“ Така и станало. До 30-та, 40-та година там българите, християните правеха молебни за дъжд. Цялото село идваше, и българи, и турци. Мястото се казва Текето²¹, пък там е Тюльбето. Камъка до скоро стоеше, правоъгълен, около 40 на 20 сантиметра, от варовик. Ний нямаме варовик тука. От къде е дошъл? Личаха трите пръста, от годините позеленял. Долу горе на средата на това място...“ (А. Т.)

„Имало още един камък, дете е хвърлил Баллъ баба и е оставил като дар на нашето село. Значи, това е долу до реката кладенеца, нарича се Тюльбе пънъръ. Хвърлил е още един камък и е казал: „Този камък където падне, там ще изкопаете кладенец и в най-голямата суша водата в този кладенец няма да свършва.“ Преди цялото село там са поели стадата си.“ (С. М.)

Гората на тюрбето: Гората е свещена, дърветата от нея трябва да се ползват само за добро. Разказват наративи за наказания за взети от гората и от тюрбето предмети (керемиди, дърва, пръчка и др.).

Ахмед разказва случка с баща си, който събрал дърва от района на Тюрбе корусу, завързал ги със съвсем ново въже, то няколко пъти се скъсало.

²⁰ Пиринч - месинг, бронз.

²¹ Теке (tekke) – голям религиозен център на дервишки орден.

Тогава той разбрал, че трябва да остави дървата тук. Подобно: строшава се част от каруцата, която заместват с дърво от Гората, но то пак се счупва... Друга: необичайно твърди дървета от Гората.

Чешмата в с. Добри Войников е направена от Баллъ баба.

„Митология на златото“

В съня на Ахмед му се появява висок, огромен мъж, с ямурлук. Казва му къде при тюрбето има пари и злато. „Мойта жена плака кат разбра, че парите ги няма. Казват, кат сънуваш, да не казваш на другите...“

Ахмед, спомен от бо-те години. Сънува, че е пред тюрбето, „на алая“. По едно време там се появява жена с фередже, с бяла забрадка. Заприличва му на „лудата Еклимия“ и пита: „Еклимия, ти ли си?“ „Не, не съм!“ – отговаря жената. – Тука има злато, но трябва да бъдем двамата...“ Съблича се... “²² Тогава идва мечка и Ахмед много се изплашва. Отива при ходжата в Самуил. „Да хвърлиш, каза, един чук, сутринта върви да копаеш, ще вземеш парите...“ (А. Ч.)

Случка с братя мелничари от село Макариопол, които ограбват пари от тюрбето, но крадецът внезапно онемява и проговаря едва след като ги връща обратно.

„Иманярите се плашат от тюрбето. Много дълбоко не копаят, копаят и бягат... Веднъж едни (хора – б. м.)отишли през нощта, но нещо ударило колата им. “Някаква сила го пази!“

Събеседници

Ангел Тодоров Тодоров, роден през 1927 г. в с. Струйно; **Ахмед Хасан Чакър (Минчо)**, роден 1930 г. в с. Струйно. Прадядо му е роден в Струйно, а баща му, Хасан Чакър, бил пехливанин; **Йорданка Александрова Йорданова**, родена 1940 год.; **Зюлейха Хюсеинова Режебова**, родена 1944 в с. Струйно. Свекър й, Мюмюн Реджебов стопанисвал тюрбето; **Мехмед Мехмедов Алиев (Мехмед ходжа)**, от рода Аджи-Алиови, роден 1938 г. в с. Струйно. Дядо му бил хаджия, богат човек, ходил до Мека; **Мехмед Халимов Ибрямов**, роден 1943 г. в с. Струйно; **Пеньо Маринов Ганчев**, роден 1921 г. в с. Струйно; **Сали Исмаилов Салимов**, роден 1933 г., с. Длъжко; **Салиха Ефе**, родена 1940 г. в с. Струйно, от 1972 г. се изселва в Германия, днес живее в гр. Нюрнберг; **Синан Ахмед Мюмюн**, роден през 1968 г., син на Зюлейха. Родът му поддържа тюрбето от 50-те години на 20 в. Повечето разкази е чувал от дядо си Мюмюн Реджебов; **Хилми Салимов**, род. 1933 г. с. Длъжко.

²² По-късно при аудио-записването Ахмед спести еротичните елементи.

References

Yankova, V. (2009). Kultat kam Balla baba vav vsekidnevieto na horata v Shumensko. In: R. Angelova (ed.) *Vsekidnevieto: mesta, pamet, ezitsi*. Veliko Tanovo: Faber, 2009, 127-150. [Янкова, В. (2009). Култът към Баллъ баба във всекидневието на хората в Шуменско. В: Р. Ангелова (ред.) *Всекидневието: места, памет, езици*. Велико Търново: Фабер, 2009, 127-150].

Yankova, V. (2020). Sacred places and miracles. (On the legendary heritage of heterodox Islam in Northeastern Bulgaria). In: M. Maeva, Y. Erolova, P. Stoyanova, M. Hristova, V. Ivanova (eds.) (2020). *Between the Worlds: Magic, Miracles, and Mysticism*. Vol. 2. Sofia: IEFSEM – BAS & Paradigma, 2020, 247-258.

Yankova, V. (2022). Kam legendarnoto nasledstvo na heterodoksniya islyam v Severoiztochna Bulgaria. In: V. Baeva, V. Ganeva-Raycheva, V. Barova, M. Borisova, N. Vukov (eds.) *Prevaplasheniya na slovoto, proyavi na folklornoto. Yubileen sbornik v chest na doc. D-r Stoyanka Boyadzhieva*. Sofiya: Izdatelstvo na BAN "Prof. marin Drinov", 2022, 80-93. [Янкова, В. (2022) Към легендарното наследство на хетеродоксния ислям в Североизточна България. Във: В. Баева, В. Ганева-Райчева, В. Барова, М. Борисова, Н. Вуков (ред.) *Превъплъщения на словото, прояви на фолклорното. Юбилеен сборник в чест на доц. д-р Стоянка Бояджиева*. София: Издателство на БАН „Проф. Марин Дринов“, 2022, 80-93].

Турбето „Баллъ баба“ до с. Струйно

Мевлид в тюрбето

Интериор

Детайл от интериора

Снимки: Николай Николов, 2007 г.